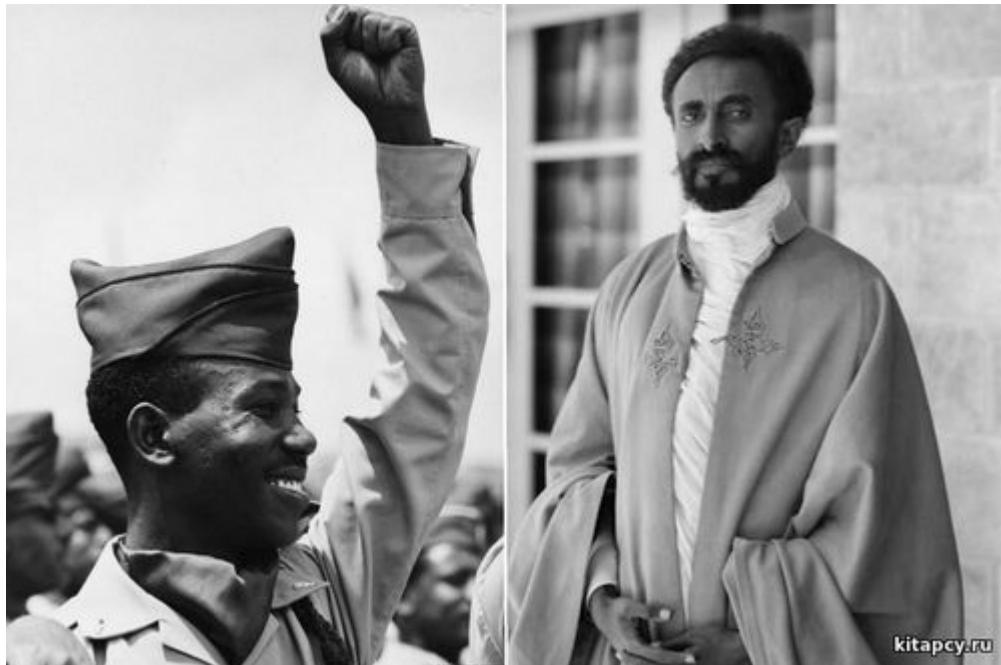

Haýle Selassiýe

Category: Kitapcy, Taryhy şahslar

написано kitapcy | 26 января, 2025

Haýle Selassiýe **Taryhyň akymyny üýtgedenler**

kitapcy.ru

EFIOPIÝANYŇ IMPERATORYNYŇ ÖÑÜNDE ÜÇ GEZEK EGILMEK: HAÝLE SELASSIÝE

Bir adama imperatorlygyň diwanynda nejaşy bilen duşuşmak mümkünçiligi berilen bolsa, ol adam nejaşynyň huzuryna çykýança üç gezek egilmeli bolýardy: Ilki bilen zalyň agzynda, soñ ýoluň ortasynda, iň soñunda-da imperatoryň öñünde duranda

«Rim imperiýasynyň yza tesişiniň we çöküşiniň taryhy» kitabynyň awtory Edward Gibbon şeýle ýazýar:

«Efiopiýalylar müň ýyllap ukladylar we şonda özleri bilen birlikde dünýäni-de ýatdan çykardylar».

1954-nji ýylda Addis-Abeba giden bir fransuz ýazyjysy howa menzilinden şähere girip barýarka duýdansyz ýagdayda öňüňden «Rolls Royce» awtoulagynyň peýda bolandygyny, dowar sürüsiniň haýdap bir gyra sürülendigini, eşekleriň üstünde käbir adamlary göründigini we hemmeleriň egilip durandygyny göründigi hakda aýdýar.

Ýazyjynyň aýtmagyna görä, bu ýöne bir öñe tarap egilmekden

ybarat bolmandyr, hut adamyň döşüniň ýer bagyrtlaýan şekilde tagzym etmegidi.

Efiopiýanyň imperatoryna «nejaşylaryň nejaşysy» («patyşalaryny patyşasy») diýlipdir.

Bir adama imperatorlygyň diwanynda nejaşy bilen duşuşmak mümkünçiligi berilen bolsa, ol adam nejaşynyň huzuryna çykýança üç gezek egilmeli bolýardy: Ilki bilen zalyň agzynda, soň ýoluň ortasynda, iň soñunda-da imperatoryň öñünde duranda.

kitapcy.ru

Haýle Selassiye (Doly ady: Ras Tafari Makonnen) / Fotosurat:
[Wikipedia](#)

1892-nji ýylda Hararda doglan imperator 1917-1974-nji ýyllarda ýurdunyň iň güýçli adamy boldy.

Imperator bolanda oňa Tafari Makonnen ady berildi.

Kakasy imperator Menelik II-niň baş geňeşdarydy.

Gyzy Taitu 1917-nji ýylda imperatrisa bolanda Tafari Makonnenem wekil we mirasdüşer sazada boldy.

Taitunyň aradan çykmagynyň yzyndan Haýle Selassié ady bilen täç gevdi.

Mussolininiň 1935-nji ýylda Efiopiýany basyp almagy bilen ýurtdan gaçyp gitdi.

1941-nji ýylda tagtyna dolanyp geldi we görlüp-eşdilmedik awtokratik hökümet gurdy. Şol bir wagtyň özünde Efiopiýany Afrikanyň iň esasy ýerleriniň birine öwürdi. Ol Efiopiýany öz köşgünü dolandyryşy ýaly dolandyrýardı.

Aşpezler bilen baglaşylan şertnamalara we ilçileriň sumkasyndaky habarnamalara çenli hemme zady hut özi gözegçilikde saklayárdy.

Okuw jaýlaryna garaşylman durka baryp, olardan bir gün öň haýsy sapaklaryň geçilendigini we näme okandyklaryny sorardy.

Haýle Selassiýäniň agalygy belli bir sepgide çenli heýjan döredip biljek derejede üýtgesikdi. Şol sanda Selassié Efiopiýany döwrebap eýýama ýetiren adamdy.

Elmydama ýurdunyň Bilim ministri bolup işlemegi arzuw etdi.

Imperator Haýle Selassié 1974-nji ýylda polkownik Mengistu Haýle Mariamyň ýolbaşçyligyn döwlet agdarylyşygy bilen tagtdan agdaryldy.

kitapcy.ru

Polkownik Mengistu Haýle Mariam

Haýle Mariam bilen birlikde gelen «öñdebaryjylyk» netijesinde bir milliondan gowrak adamyň ölen graždanlyk uruşy başlady.

Gahatçylyk döwründe ýene bir million adam öldi.

Sudan ýaly goňşy ýurtlar bilen gandöküşikli uruşlar bolup geçdi.

Şol bir wagtyň özünde has düýpli we täsirli beýleki bir waka bolsa, režime garşy alnyp barylan uruşyň yzyndan Eritreýanyň garaşsyzlygynh gazanmagydy.

Mengistu Haýle Mariamyň ömri Zimbabwe syýasy gaçgak bolup soñlandy. Onuň ýurtdan gaçmagynyň yzyndan Haýle Selassiýäni

kirişgünde öldürdigi ýüze çykdy. Imperatoryň jesedi zalyň polunda beton plitanyň aşagyna gömülen eken. Az-owlak gara ýumora garyp aýtmaly bolsa, «bu gezek häkimiýet başyna dolanyp gelmek başartmady».

Semir ATAULLAH,
Liwanly žurnalist.

Anna, 08.05.2020 ý. Taryhy şahslar